

Pedagogisch beleidsplan - Kinderdagopvang

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Visie en uitgangspunten <ul style="list-style-type: none">• Visie op de opvoeding van kinderen en de rol van de pedagogisch medewerkers• Pedagogisch medewerkers• Pedagogische uitgangspunten ten aanzien van de begeleiding	4
3	Algemene zaken <ul style="list-style-type: none">• Groepsindeling• Continuïteit pedagogisch medewerkers• De wenperiode• Dagindeling• De seizoenen, feestdagen en bijzondere activiteiten• Buiten spelen	6
4	Verzorgen van de kinderen <ul style="list-style-type: none">• Veiligheid• Hygiëne• Eten en drinken• Slapen• Luiers en toiletbezoek• Ziekte en gezondheid	9
5	Vragen, twijfels en zorgen over de ontwikkeling <ul style="list-style-type: none">• Observeren en signaleren• Kinderen met een handicap of beperking• Zieke kinderen• Pedagogisch Consulent• Protocol signaleren kindermishandeling	10
6	Waarden en normen <ul style="list-style-type: none">• Waarden en normen• Visie op het opvoeden met de verschillen in waarden en normen• Problemen en conflicten	12
7	Een zo goed mogelijke dienstverlening aan en samenwerking met ouders <ul style="list-style-type: none">• Dienstverlening aan ouders• Samenwerking met ouders• De Oudercommissie, de Middenkader Oudercommissie en de Centrale Oudercommissie	13
8	Nawoord	15
9	Gebruikte literatuur	16
10	Bijlage Ontwikkelingsfasen en daarbij passende activiteiten <ul style="list-style-type: none">• De ontwikkeling van baby's• De ontwikkeling van peuters	17

1 Inleiding

Voor u ligt het pedagogisch beleidsplan voor de kinderdagopvang van Kinderij. In de dagverblijven worden kinderen opgevangen van 0 tot 4 jaar. Om het huidige werk te beschrijven heeft Kinderij een pedagogisch beleidsplan opgesteld. Hierin wordt de kenmerkende pedagogische visie op de omgang met kinderen en de daaruit voortvloeiende randvoorwaarden omschreven.

In het pedagogisch beleidsplan wordt beschreven op welke wijze emotionele veiligheid van kinderen wordt gewaarborgd. Ook komt aan de orde op welke wijze kinderen hun persoonlijke- en sociale competenties kunnen ontwikkelen. Overdracht van normen en waarden is tevens een onderdeel van de visie van Kinderij.

Kinderij is van mening dat sfeer, veiligheid (fysieke veiligheid en een veilig pedagogisch klimaat) en het aanbod van activiteiten in een stimulerende omgeving bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen.

Met het op schrift stellen van de visie, de pedagogische uitgangspunten en de doelen wordt kwaliteit nagestreefd. Het maakt het pedagogisch handelen voor alle betrokkenen inzichtelijk en versterkt de professionaliteit. Het pedagogisch beleidsplan biedt grove kaders die richting geven aan het concrete handelen in de dagelijkse praktijk. Daarbij kan het niet anders zijn dan dat er altijd sprake is van een intentie; de dagelijkse praktijk vraagt om aanpassing aan de specifieke situatie van een bepaald moment. Bovendien veranderen inzichten en ideeën in de loop van de tijd. Richtlijnen zullen dan na overleg aangepast moeten worden, wat kan leiden tot wijzigingen in het beleidsplan. Daarmee wordt duidelijk dat een pedagogisch beleidsplan het resultaat is van een cyclisch en dynamisch proces. Dit pedagogisch beleidsplan wordt nader uitgewerkt in een pedagogisch werkplan per locatie. In deze werkplannen staat beschreven hoe er per groep concreet gewerkt wordt op basis van het pedagogisch beleidsplan. Het pedagogisch beleidsplan geeft pedagogisch medewerkers richting en houvast bij hun werk en biedt ouders en andere betrokkenen inzicht in hoe er met de kinderen wordt om gegaan en waarom dat zo gebeurt.

In de kinderdagverblijven wordt kinderen de ruimte geboden om te spelen, zich te ontwikkelen en te ontmoeten. Er wordt veel zorg besteed aan de manier waarop de kinderen worden opgevangen. Deze zorg is mede gericht op de sfeer in de groep: de kinderen moeten met plezier naar de kinderopvang voorziening komen. De basishouding van de pedagogisch medewerker wordt gekenmerkt door warmte en aandacht voor elk kind: individueel en in de groep.

Kinderij meent dat haar kinderopvang een verantwoorde en plezierige aanvulling is op de opvoeding thuis door:

- het contact met meerdere, vaste en deskundige volwassenen
- het contact met andere kinderen
- de ruimten van het dagverblijf: veilig en uitdagend
- het activiteitenaanbod

Kinderij is onderdeel van Carion. Carion biedt onder andere peuterspeelzaalwerk aan. In de komende periode zullen de peuterspeelzalen en kinderdagopvang locaties geharmoniseerd worden. Het beleid is erop gericht de voorzieningen kinderdagopvang en peuterspeelzalen zoveel mogelijk gezamenlijk te huisvesten. Hierdoor ontstaan geïntegreerde voorzieningen waar professionele opvang plaatsvindt voor werkende en niet werkende ouders.

Wanneer wij over het kind schrijven, gebruiken we de mannelijke vorm. We bedoelen daarmee dan zowel meisjes als jongens. Daarnaast spreken we over pedagogisch medewerker, waarmee ook zijn vrouwelijke collega wordt bedoeld. Als we schrijven over de ouder(s), bedoelen we ook de verzorger(s) van het kind.

2 Visie en uitgangspunten

In dit hoofdstuk geven we aan welke condities Kinderrij wil creëren om de pedagogische doelstelling te kunnen realiseren. De vermelde condities hebben betrekking op de visie, op de opvoeding en de rol van de pedagogisch medewerker daarin en op de pedagogische uitgangspunten van de begeleiding van de kinderen.

Visie op de opvoeding van kinderen en de rol van de pedagogisch medewerkers

Een kind ontwikkelt zich in wisselwerking met de omgeving. Een kind wordt geboren met een bepaalde aanleg en eigenheid. Ieder mensenkind is uniek en ontwikkelt zich in zijn eigen tempo en op zijn eigen manier. Voor een goede ontwikkeling van een kind is de houding van de pedagogisch medewerker van wezenlijk belang. De houding van de pedagogisch medewerker dient gericht te zijn op een liefdevol en aandachtig begeleiden van de groep kinderen en het individuele kind, zodat de kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen en ontplooiën.

De (pedagogische) relatie die de medewerker heeft, dient naast affectief en respectvol, bewust (van eigenwaarden en normen) te zijn.

De relatie met de pedagogisch medewerker moet het kind een gevoel van veiligheid, geborgenheid en vertrouwen geven, zodat het kind de omgeving durft te gaan ontdekken en onderzoeken. Al spelend leren kinderen de grotemensenwereld ontdekken. Ze hebben daarvoor al bij de geboorte veel mogelijkheden meegekregen. Vooral het vermogen te communiceren en de drang te ontdekken zijn belangrijk.

Kinderen ontwikkelen zich in belangrijke mate zelf en zijn de motor van hun eigen ontwikkeling, maar daar hebben ze wel wat bij nodig. Het belangrijkste dat kinderen nodig hebben om zich te kunnen ontwikkelen is vertrouwen, in zichzelf en in anderen. Pas wanneer een kind voldoende vertrouwen in zichzelf heeft, zal hij nieuwe dingen uitproberen en volhouden als het niet direct lukt.

Voorop staat dat het kind mag zijn zoals het is; dat er respect is voor de eigenheid van ieder kind. De pedagogisch medewerker luistert door te kijken waar het kind mee bezig is, wat hij wil, wat hem beroert of waar hij vragen over heeft. Dit geeft een kind een gevoel van zelfvertrouwen en draagt bij tot een positief zelfbeeld.

De ondersteuning die het kind in de eerste levensjaren ondervindt, is van groot belang voor de ontwikkeling van de kennis en vaardigheden die het later nodig heeft. Goed inspelen op het gedrag van het kind betekent niet dat je altijd maar doet waar het kind om vraagt, maar wel dat je laat merken dat je de 'vraag' begrepen hebt en er serieus op ingaat. De reactie van de pedagogisch medewerker moet aansluiten bij de vraag van het kind: responsief (antwoord). Om de juiste reactie te kunnen geven, is het nodig dat je gevoelig bent voor de signalen die kinderen afgeven. Dit wordt verstaan onder 'sensitief' (gevoelig).

De ondersteuning die een kind nodig heeft, verandert naarmate hij groter en zelfstandiger wordt. Geleidelijk aan gaat het kind steeds meer zelf ondernemen. Het is dan belangrijk dat volwassenen ruimte geven voor de ontdekkingsdrang van het kind en inspelen op zijn steeds groter wordende behoefte aan informatie. Het is voor kinderen van belang dat volwassenen de inhoud van hun ondersteuning steeds aanpassen aan het ontwikkelingsstadium van het kind.

Pedagogisch medewerkers

Alle pedagogisch medewerkers van Kinderrij beschikken over een voor de werkzaamheden passende beroepskwalificatie zoals in de CAO Kinderopvang is opgenomen. De pedagogisch medewerkers worden aangestuurd en ondersteund door een gebiedsmanager van Kinderrij. De gebiedsmanager is operationeel verantwoordelijk voor de kinderdagopvang locaties. De gebiedsmanager coacht en motiveert de medewerkers op de locatie. De sectormanager Kinderdagopvang is vanuit haar rol eindverantwoordelijk voor alle kinderdagverblijven.

Kinderrij vindt het belangrijk dat haar medewerkers met passie hun vak uitoefenen en zich op hun vakgebied blijven ontwikkelen. Dit betekent ook dat zij investeert in haar medewerkers. Het kan hierbij gaan om vakinhoudelijke opleiding maar ook individuele scholing.

Door een groep medewerkers te scholen in Startblokken en Piramide wordt de theoretisch kennis op het gebied van voor- en voerschoolse indicatie uitgebreid. Deze methoden zijn vooral gericht op het stimuleren van kinderen in hun voerschoolse periode. Voor Kinderrij is de rol van de pedagogisch medewerkers van zeer groot belang bij het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen. Inrichting van groepsruimten en aanschaffen van het juiste speelgoed kan hier ook aan bijdragen.

Pedagogische uitgangspunten ten aanzien van de begeleiding

In het geven van ondersteuning aan kinderen zijn vier manieren erg belangrijk:

- **Emotionele ondersteuning**

Emotioneel ondersteunen betekent: laten merken dat je betrokken bent bij wat kinderen beleven, voelen en ervaren. Een gevoel van veiligheid is de basis voor kinderen om zich te kunnen ontwikkelen. Als een kind zich veilig voelt en weet dat hij op de pedagogisch medewerker terug kan vallen, kan het zijn aandacht richten op zijn omgeving en is hij vrij om nieuwe indrukken op te doen en te leren van wat hij meemaakt.

Behalve de interactie met de pedagogisch medewerkers zijn er binnen het kinderdagverblijf ook andere factoren die kinderen kunnen helpen kinderen een gevoel van veiligheid en vertrouwen te geven. Kinderen kunnen ook door de contacten met andere kinderen emotionele ondersteuning ervaren. Daarvoor is het belangrijk dat kinderen elkaar leren kennen en vertrouwd raken met elkaar.

- **Respect voor autonomie**

Respect voor autonomie betekent: ruimte geven aan de kinderen voor eigen initiatieven, ideeën en wensen, en hier positief op ingaan. Als een kind zich veilig voelt, gaat het op verkenning uit. Het leert het meest als het zelf van alles kan proberen en ontdekken. Als de pedagogisch medewerker het kind hiervoor de ruimte geeft, krijgt het de kans om te ervaren dat hij al veel zelf kan. De pedagogisch medewerker kan de autonomie van het kind respecteren door hem zo veel mogelijk gelegenheid te geven om zelf op onderzoek uit te gaan en hem te respecteren in wie hij is, in wat hij zelf onderneemt en in de keuzes die hij maakt.

Niet alleen de houding van pedagogisch medewerker, ook de indeling van de ruimte en het programma hebben invloed op de mogelijkheden voor kinderen om autonomie en competentie te ervaren.

- **Structuur bieden en grenzen stellen**

Structuur bieden en grenzen stellen betekent: houvast geven door ervoor te zorgen dat de situatie duidelijk is en blijft voor de kinderen. Kinderen ruimte geven om zelf dingen te doen betekent natuurlijk niet dat kinderen alles mogen. Soms willen kinderen dingen uitproberen die gevaarlijk zijn of de rust in de groep verstoren. Regels zijn nodig om ervoor te zorgen dat kinderen zich niet bezeren en rekening houden met andere kinderen. Regels stellen is een voorbeeld van structuur bieden. Maar ook heel belangrijk is aan te geven wat kinderen wel mogen, een vast dagritme en een overzichtelijk ingedeelde ruimte. Zo weten kinderen waar ze aan toe zijn. Binnen de structuur kunnen ze op een veilige manier op verkenning gaan. Het is belangrijk dat er niet te veel regels zijn, want dat belemmert kinderen weer in hun mogelijkheden. Het gaat erom een evenwicht te vinden tussen enerzijds vrijheid en ruimte bieden, anderzijds structuur.

- **Informatie en uitleg geven**

Goede informatie en uitleg geven betekent: vragen serieus nemen en aansluiten bij de behoefte, het niveau en de belevingswereld van de kinderen. Een kind heeft informatie en uitleg nodig om de wereld te leren begrijpen. Hoe beter de informatie, hoe meer deze bijdraagt aan het zelfvertrouwen en de ontwikkeling van kinderen.

Naast wezenlijke aandacht voor de interacties en behoeften van het individuele kind zorgt de pedagogisch medewerker voor een goede groeps sfeer waarin het kind sociale ervaringen kan opdoen en zich kan hechten. De pedagogisch medewerkers bieden kinderen de ruimte om van elkaar te leren. De inrichting van de groepsruimte is hierin ook belangrijk: deze dient veilig, warm en tegelijkertijd uitdagend voor de kinderen te zijn. De pedagogisch medewerkers zorgen ervoor dat de kinderen (met hun ouders) zich welkom voelen.

3 Algemene zaken

Groepsindeling

Binnen de kinderdagopvang van Kinderij vindt de opvang van kinderen plaats in stamgroepen. De samenstelling van de stamgroep is afhankelijk van de leeftijdsopbouw van de kinderen en de oppervlakte van de ruimte.

Een stamgroep bestaat in de leeftijd tot één jaar gelijktijdig ten hoogste uit twaalf kinderen. In de leeftijd tot en met drie jaar kunnen gelijktijdig ten hoogste zestien kinderen aanwezig zijn, waaronder ten hoogste acht kinderen in de leeftijd tot één jaar.

Vanuit de stamgroep vinden de basisactiviteiten als slapen, eten en andere activiteiten plaats. Naast de activiteiten die in de stamgroep plaatsvinden, worden ook activiteiten buiten de stamgroep georganiseerd. Hier kan sprake zijn van samenwerking tussen de verschillende groepen binnen één locatie. Voorbeelden van activiteiten binnen de stamgroep zijn: fruit eten, boterham eten, slapen, verjaardag vieren, knutselactiviteiten. Voorbeelden van activiteiten buiten de stamgroep zijn: specifieke activiteiten voor leeftijdsgenoten, bewegen op muziek en buiten spelen. In het pedagogisch werkplan van het kinderdagverblijf wordt helder omschreven hoe de samenstelling en werkwijze van de stamgroepen op dat kinderdagverblijf is georganiseerd.

- **Verticale groep**

Onder een verticale groep wordt een groep verstaan waarin de leeftijden meer dan twee jaar uit elkaar liggen, bijvoorbeeld zes weken tot vier jaar. Een voordeel van een verticale groep is dat een kind met het ouder worden steeds een verschillende positie inneemt binnen dezelfde groep; van de jongste naar de oudste van de groep en de toenemende aansporing om verantwoordelijk te zijn voor de kleinsten. Een verticale groep stimuleert de taalontwikkeling van de jongste kinderen en bootst meer een gezinssituatie na. Een verticale groep kan nadelen hebben voor de baby's in het kinderdagverblijf; een verticale groep is onrustiger dan een horizontale groep. Peuters zijn erg beweeglijk en kunnen de 'ontdekkingsreizen' van de baby storen. Anderzijds kunnen de oudere peuters minder uitdaging ervaren dan in een horizontale groep.

- **Horizontale groep**

In een horizontale groep liggen de leeftijden dicht bij elkaar. Voordelen hiervan zijn dat veel gezamenlijk kan worden gedaan, wat de onderlinge contacten kan stimuleren. Door de beperkte spreiding in de leeftijd kan de leiding meer inzicht krijgen in de ontwikkelingsfasen van de kinderen, omdat de samenstelling van de groep meer vergelijkingsmogelijkheden biedt. Een horizontale groep kan echter ook nadelen hebben, omdat er sprake is van een overplaatsing van een babygroep naar een peuter- of horizontale groep.

- **Doorstroming**

Kinderen uit een horizontale of verticale groep kunnen in aanmerking komen om door te stromen naar een andere groep. Voorwaarde is dat een kind qua leeftijd en qua ontwikkeling beter past in een andere leeftijdsgroep. Het feit dat een kind er aan toe kan zijn om overgeplaatst te worden telt meer mee in de afwegingen dan de exacte kalenderleeftijd. Uiteraard wordt een doorplaatsing van een kind naar een andere groep zorgvuldig voorbereid. Zoiets gebeurt niet van de ene op de andere dag. Het kind gaat vooraf aan de overplaatsing al een paar keer spelen in de nieuwe groep. Ook aan het afscheid wordt veel zorg besteed. Zodra pedagogisch medewerkers de doorplaatsing van een kind overweegt, wordt contact opgenomen met de ouders om een en ander door te praten. Doorstroming van een kind vindt natuurlijk altijd in overleg met de ouders plaats.

- **Plusgroepen**

Om kinderen in alle leeftijdsgroepen uitdaging te blijven geven heeft Kinderij op een aantal kinderdagverblijven de zogenaamde Plusgroepen in het leven geroepen. Kinderen in de leeftijd tussen 2 en 4 jaar zullen hun eigen stamgroep verlaten om leeftijdsgerichte activiteiten te ondernemen in de ruimte van de plusgroep. De samenstelling van de plusgroep is wisselend omdat niet op alle dagdelen dezelfde kinderen opgevangen worden. De plusgroep werkt themagericht, hierbij worden kinderen gestimuleerd om mee te denken over het thema. Aan de hand van het thema worden passende activiteiten bedacht in de vorm van muziek, drama, knutselactiviteiten en bewegen. De kinderdagverblijven met een plusgroep zullen in het pedagogisch werkplan de vorm en activiteiten verder uitwerken.

Continuïteit pedagogisch medewerkers

Alle aangemelde kinderen worden door de afdeling Klantbeheer in overleg met ouders ingedeeld in de stamgroep. Deze stamgroep wordt ook vermeld op de plaatsingsovereenkomst. Aan elke stamgroep zijn maximaal 4 vaste pedagogisch medewerkers gekoppeld.

Kinderij werkt met mentorschappen, dit wil zeggen dat elk kind gekoppeld wordt aan een pedagogisch medewerker. Mentorschap betekent dat de pedagogisch medewerker de (eind)verantwoordelijkheid draagt voor alle taken die het betreffende kind met zich meebrengt. De mentor zal er ook zorg voor dragen dat ook haar collega's op de hoogte worden gesteld over eventuele veranderingen en vragen omtrent het kind.

Kinderij zet ter vervanging van vaste pedagogisch medewerkers tijdens vakantie of ziekte invalkrachten in. De invalmedewerkers zijn gekoppeld aan kinderdagverblijven. Kinderij streeft naar zoveel mogelijk continuïteit door bekende invalkrachten in te zetten op de groepen.

De wenperiode

Nadat de medewerker van de afdeling Klantbeheer en de ouders overeenstemming hebben bereikt over de aard, de omvang van de opvang en de ingangsdatum worden er zogenaamde 'wendagen' afgesproken. Aan deze wendagen zijn geen kosten verbonden en de pedagogisch medewerker reserveert hiervoor twee dagdelen, zo nodig met een verlenging.

Gedurende het eerste dagdeel is/zijn de ouder(s) voor een deel aanwezig op de groep. Tussendoor is een gesprek met een pedagogisch medewerker van de betreffende groep over onder andere het formulier met kindgegevens dat de ouders hebben ingevuld. Gedurende het tweede dagdeel wordt voor een bepaalde periode afscheid door de ouder(s) van het kind genomen. Zo kan worden bekeken hoe het kind op de scheiding van zijn ouder(s) reageert. Op basis hiervan kunnen afspraken worden gemaakt over het brengen en halen van het kind en de rol en de houding van de ouders daarbij. Soms wordt van de reguliere wenprocedure afgeweken in of na overleg met de ouders, pedagogisch medewerker en gebiedsmanager.

Dagindeling

Elk dagdeel op het kinderdagverblijf wordt gekenmerkt door een vast ritme in de dagindeling. Deze dagindeling geldt in principe voor alle kinderen die geen flesvoeding meer krijgen en wordt afgestemd op wat de groep kinderen op dit moment aankan. Een min of meer vaste dagindeling geeft structuur aan een dag(deel) en wordt als zodanig op een speelse manier steeds meer herkenbaar voor de kinderen. Kinderen ontnemen aan deze structuur veiligheid en rust. De gezamenlijke momenten op de dag zijn voorwaardenscheppend voor de ontwikkeling van de groep als geheel. De kinderen krijgen vanuit deze gezamenlijke sfeer ook begrippen aangeleerd op het gebied van regels en gewoontevorming, zoals: tafelmanieren (blijven zitten tot iedereen klaar is), hygiëne (handen wassen voor en na het eten), omgangsregels (rekening leren houden met andere, jongere kinderen in de groep) en veiligheid.

Gezamenlijke activiteiten op het kinderdagverblijf zijn:

- drinken en fruit eten;
- de broodmaaltijd;
- slapen;
- buiten spelen
- voorlezen, buiten spelen, poppenkast, wandelen, muziek maken, zingen, dansen enzovoorts;
- spelactiviteiten, knutselen
- themagericht werken

Dergelijke activiteiten vinden kinderen heel plezierig en ze geven een band tussen de kinderen onderling en de kinderen als groep met de pedagogisch medewerkers. Het leren functioneren in een groep is belangrijk voor het functioneren later in de basisschool en in de maatschappij.

De seizoenen, feestdagen en bijzondere activiteiten

Allerlei activiteiten met de kinderen hebben betrekking op de seizoenswisselingen tijdens een jaar. De natuur in de lente, zomer, herfst en winter is vaak onderwerp in verhaaltjes, spelletjes, liedjes en creatieve werkjes. Op het kinderdagverblijf wordt vaak aandacht besteed aan de feestdagen. Ook verjaardagen van de kinderen en traktaties in verband met de geboorte van een baby of bij vertrek van het kind van het kinderdagverblijf, kunnen na overleg met de pedagogisch medewerkers georganiseerd worden.

Feestdagen die belangrijk zijn voor allochtone kinderen zullen in overleg met de ouders aandacht krijgen op het dagverblijf. Indien meerdere allochtone kinderen het dagverblijf bezoeken, zullen andere – niet westerse - culturele feestdagen een vast onderdeel gaan vormen voor alle kinderen.

Buiten spelen

Kinderij vindt het belangrijk dat kinderen buiten spelen. Kinderen kunnen buiten verschillende activiteiten ondernemen. Op de kinderdagverblijven van Kinderij is voor alle groepen voldoende ruimte om buiten te spelen. Kinderij streeft ernaar de tuinen bij de kinderdagverblijven in te richten als plekken waar kinderen kunnen ontdekken, verstoppen en bewegen. Het natuurlijk aspect speelt hierbij ook een belangrijk onderdeel. Door middel van natuurlijke materialen als boomstammen, wilgenhutten en zandheuveld bieden we kinderen een goede mogelijkheid om te spelen. Natuurlijk speelt de pedagogisch medewerker een belangrijke rol bij het stimuleren van de kinderen. Tijdens team overleggen zal hier voortdurend aandacht aan geschonken worden. Elk kinderdagverblijf zal in het pedagogisch werkplan de mogelijkheden voor het buiten spelen omschrijven. Ook de inrichting van de tuin zal in het pedagogisch werkplan aan de orde komen.

4 Verzorgen van de kinderen

Een goede verzorging van de kinderen is de basis voor goede kinderopvang. De pedagogisch medewerkers besteden daarom veel aandacht aan het lichamelijk welzijn van de kinderen. Bij die verzorgingspelen lichamelijke veiligheid, hygiëne en het in stand houden en bevorderen van de gezondheid van het kind een belangrijke rol.

Veiligheid

De pedagogisch medewerker biedt kind(eren) een voldoende veilig en gezonde omgeving aan, waarin hij ongehinderd op onderzoek uit kan gaan. Wij maken daarom een risico-inventarisatie veiligheid die aansluit bij onze praktijk. Hierdoor krijgen wij inzicht in de risico's die kinderen lopen en kunnen wij waar nodig passende maatregelen treffen. Deze maatregelen beschrijven wij in een plan van aanpak. Hierin staat tevens aangegeven wat wij binnen welke termijn doen. De GGD is door de gemeente ingeschakeld als toezichthouder en voert jaarlijks een onderzoek uit om toe te zien op het naleven van de Wet kinderopvang.

Hygiëne

Net als aan veiligheid stellen wij ook aan hygiëne hoge eisen. In een protocol, opgesteld conform GGD-richtlijnen, staan alle handelingen vermeld die uitgevoerd worden ter bevordering van de hygiëne. Jaarlijks wordt een risico-inventarisatie hygiëne gedaan. Hierdoor krijgen wij inzicht in de gezondheidsrisico's die kinderen lopen. Zo nodig worden hiervoor passende maatregelen getroffen.

Eten en drinken

De eetmomenten zijn gelijkmatig over de dag verdeeld. We bieden de kinderen zo min mogelijk zoetheid aan.

De baby's krijgen eten en drinken naar behoefte en volgens afspraak met de ouders. We bieden moeders de mogelijkheid om zelf borstvoeding te komen geven als zij dit wensen. De peuters eten en drinken gezamenlijk aan tafel. De pedagogisch medewerkers proberen om van de maaltijden en tussendoortjes een gezellig moment te maken. Wanneer een kind jarig is mag er uiteraard getrakteerd worden op de groep. Kinderij geeft de voorkeur aan gezonde traktaties.

Slapen

De kinderen kunnen volgens hun eigen ritme gaan slapen in overleg met de ouders. Dit geldt zeker voor de baby's, maar in principe ook voor de peuters. Om het risico met betrekking tot wiegendood te verkleinen, worden baby's bij Kinderij niet op de buik te slapen gelegd en slapen zij onder een deken. Hiervan wordt alleen afgeweken na schriftelijke toestemming van de ouders.

Luiers en toiletbezoek

De pedagogisch medewerkers zorgen ervoor dat de kinderen regelmatig verschoond worden of geholpen worden om naar de w.c. te gaan. In overleg met de ouders werken de pedagogisch medewerkers mee aan de zindelijkheidstraining.

Ziekte en gezondheid

Binnen onze kinderdagverblijven geldt de regel dat zieke kinderen een dagverblijf niet kunnen bezoeken. De redenen daarvoor zijn, dat de dagverblijven daar niet voldoende voor toegerust zijn en het in een aantal gevallen in verband met infectiegevaar, overdracht of besmettingsgevaar is uitgesloten dat een kind een dagverblijf bezoekt. Om te bepalen of een ziek kind het kinderdagverblijf nog wel of niet meer kan bezoeken hebben wij een protocol opgesteld waar wij naar handelen. Bij het opstellen van dit protocol zijn we uitgegaan van de richtlijnen van de GGD. Dit protocol kunt u altijd inzien op het kinderdagverblijf.

5 Vragen, twijfels en zorgen over de ontwikkeling

Kinderopvang is meer dan alleen kinderen verzorgen en bezighouden. In het werken met kinderen kunnen zich situaties voordoen waarbij het onduidelijk is of er al dan niet iets met het kind aan de hand is. De pedagogisch medewerkers zijn verantwoordelijk voor het signaleren van mogelijke ontwikkelingsstoornissen of de dreiging ervan. Met betrekking hiertoe is de pedagogisch medewerker gesprekspartner voor de ouders.

Observeren en signaleren

Bij heel jonge kinderen is het moeilijk een maat vast te stellen voor wat wel of niet afwijkend is, door de grote variatiebreedte in de ontwikkeling en het feit dat ontwikkelingsstoornissen tijdelijk van aard kunnen zijn. Kinderen vallen vaak op omdat ze op een speciale manier aandacht vragen en aan die manier moet niet direct een negatieve lading worden gegeven. Jonge kinderen hebben tevens nog het vermogen hun gevoelens met hun lichaamstaal uit te drukken. De leiding zal daar vanuit haar taakopvatting open voor staan door binnen de groep individuele aandacht te hebben en te geven. Het nut van observaties is dat het de pedagogisch medewerkers gegevens biedt over de mate van het anders-zijn of achter-zijn.

Observaties in het kinderdagverblijf zijn erop gericht om te kunnen signaleren dat er wat aan de hand is, niet wát. Het geven van diagnoses en prognoses is niet de deskundigheid van de pedagogisch medewerkers. Een verkeerde inschatting van de observatie roept onnodige ongerustheid op bij de ouders en kan nadelig zijn voor de relatie met de ouders. Overleg tussen ouders en medewerkers van het kinderdagverblijf is daarom enorm belangrijk.

Voor elke kind vult de pedagogisch medewerker, na elke verjaardag, een overdrachtsrapportage in over de ontwikkeling van het kind. Ouders worden in de gelegenheid gesteld hierover in gesprek te gaan met de pedagogisch medewerker. Hiervoor worden op de locaties 10 – minuten gesprekken georganiseerd.

Kinderen met een handicap of beperking

Ook kinderen met een handicap of beperking zijn welkom op de kinderdagverblijven van Kinderij. De toelating van kinderen met een handicap of beperking gebeurt in nauw overleg met de ouders en eventuele hulpverlenende instanties. Elke vraag wordt apart bekeken op de volgende punten:

- Kan het kinderdagverblijf het kind bieden wat het nodig heeft?
- Zijn er speciale voorzieningen nodig?
- Na plaatsing is er regelmatig overleg met de ouders en eventuele andere betrokken instellingen die het kind bezoekt. Doel van het overleg is een zo goed mogelijk een afgestemde begeleiding van het kind.

Door onze samenwerking met Stichting De Driestroom (die opvang biedt aan kinderen met een ontwikkelingsachterstand of verstandelijke handicap) hebben we meer specifieke kennis en mogelijkheden gekregen om kinderen met een ontwikkelingsachterstand afgestemde begeleiding te bieden. Kinderdagverblijf Dol~Fijn in Velp werkt samen met het kinderdagcentrum van De Driestroom, dat in hetzelfde pand gevestigd is en ook de naam Dol~Fijn draagt.

Zieke kinderen

Wanneer een kind een ziekte heeft (of bijvoorbeeld een levensbedreigende allergie), wordt vooraf advies gevraagd bij de ouders over de wijze van handelen in noodsituaties. Deze specifieke handelingen moeten bekend zijn bij alle medewerksters in het kinderdagverblijf.

Ouders van deze kinderen sluiten voor plaatsing met Kinderij een aparte overeenkomst af, waarmee de pedagogisch medewerkers vrij worden gesteld van alle aansprakelijkheid.

Pedagogisch Consulent

Ter ondersteuning van de leidsters is er een pedagogisch consulent in dienst bij Kinderij. Op aanvraag, met toestemming of op vraag van de ouders, kan zij ingeschakeld worden om een kind te observeren en de pedagogisch medewerkers en/of ouders te adviseren. Kinderij werkt volgens het een zorgprotocol.

De pedagogisch medewerker van de locatie vult een vragenlijst, eventueel in samenspraak met de ouders, in waardoor inzicht in de zorgvraag wordt verkregen. Aan de hand van de vragenlijst kan de pedagogisch consulent een advies uitbrengen. Kinderij hecht aan het betrekken van ouders/verzorgers bij een zorg over een kind.

Protocol signaleren kindermishandeling

Binnen Kinderij bestaat een protocol signaleren kindermishandeling. In dit protocol wordt de verantwoordelijkheid omschreven voor het signaleren van kindermishandeling en voor het ondernemen van actie na het signaleren. Kinderij gaat uit van een 'niet-pluis' gevoel wanneer er mogelijk sprake is van kindermishandeling. Aan de hand van een stappenschema, welke begint bij een vermoeden, worden verantwoordelijkheden en acties van betrokkenen omschreven. Het protocol is op elke groep aanwezig.

6 Waarden en normen

De tijd waarin we leven en de cultuur waar we deel vanuit maken, evenals het sociale milieu waarin we zijn opgegroeid of waarin we leven, alsook onze levensomstandigheden, bepalen sterk onze ideeën en visie over het opvoeden. Het kind is in interactie met die omgevingsfactoren.

Opvoeden is stimulans geven aan die interactie en dat op een zodanige wijze, dat het kind weerbaar en zelfstandig wordt en actief kan deel nemen aan die maatschappij. Kinderen moeten de kans krijgen om zich de waarden en normen eigen te maken van de samenleving waarvan zij deel uit maken.

Waarden en normen

Het overbrengen van waarden en normen speelt in de opvoeding van de kinderen voortdurend een rol. *Waarden* geven uitdrukking aan de betekenis die mensen hechten aan bepaalde gedragingen, dingen of gebeurtenissen. Het zijn ideeën of opvattingen die aangeven hoe belangrijk mensen iets vinden. Waarden zijn onmiskenbaar cultuurgebonden; ze veranderen in de loop van de tijd en variëren van samenleving tot samenleving.

Normen vertalen de waarden in regels en voorschriften hoe volwassenen en kinderen zich behoren te gedragen. Zo is bijvoorbeeld de norm behorende bij de waarde 'respect hebben voor elkaar', dat pesten, schelden en slaan niet worden toegestaan.

Visie op het opvoeden met de verschillen in waarden en normen

Nederland heeft een samenleving die bestaat uit mensen met verschillende culturele achtergronden. Dit toont zich in verschillen in levensovertuiging, geloof, gezinssamenstelling, afkomst uit stad, platteland of buitenland. Leren omgaan met deze samenleving betekent dat kinderen moeten leren met deze verschillen tussen mensen om te gaan.

De pedagogisch medewerkers zullen binnen het team en met de ouders bespreken hoe in de praktijk omgegaan zal worden met verschillen in waarden en normen. Dit houdt geen aanpassen in, maar *inpassen*. Dat geldt voor ouders en medewerker en dat is een wederzijds proces. De pedagogisch medewerkers zullen individueel en als team de eigen waarden en normen over opvoeding steeds ter discussie stellen, om daarmee inzicht te krijgen in het eigen gedrag en opvattingen en de eventuele vooroordelen die daarmee samenhangen in relatie tot andere culturen.

Een pedagogisch verantwoorde opvang die in het verlengde staat van de thuissituatie, vergt goed overleg met de ouders. Openheid en wederzijds respect staan daarin centraal. Andere ideeën over opvoeding moeten bespreekbaar zijn en medewerkers en ouders kunnen zo leren met de verschillen om te gaan en oog te hebben voor overeenkomsten.

Problemen en conflicten

Kinderen worden gestimuleerd zelf hun sociale problemen op te lossen. Wanneer kinderen daarin niet slagen of wanneer steeds hetzelfde kind als "winnaar" of "verliezer" uit de strijd komt, biedt de pedagogisch medewerker hulp. De minst weerbaren worden de mogelijkheid aangereikt om met meer kans op succes hun behoeften en wensen kenbaar te maken.

De pedagogisch medewerker leert de kinderen rekening met elkaar te houden door voor te doen hoe via overleg tot overeenstemming gekomen kan worden. Kinderen kunnen al vroeg leren voor zichzelf op te komen en daarnaast rekening te houden met anderen.

7 Een zo goed mogelijke dienstverlening aan en samenwerking met ouders

Kinderij levert in de voorwaardenscheppende sfeer een bijdrage aan de maatschappelijke deelname van ouders op de arbeidsmarkt. Kinderij wil een klantpartner zijn: kijken naar de specifieke wensen van de klant en hierop ingaan tegen een redelijke prijs. Optimaal overleg met ouders draagt bij aan de kwaliteit die de kinderopvang voor kinderen en hun ouders kan hebben.

Dienstverlening aan ouders

Het aanbod en de spreiding van het aanbod dan wel de kinderopvangvoorzieningen zullen zoveel mogelijk worden afgestemd op de behoefte van ouders. Kinderij wil verschillende vormen van kinderopvang realiseren en inspelen op de verschillende vragen die er zijn naar kinderopvang. De kinderopvangvoorzieningen van Kinderij scheppen voorwaarden voor een goede ouderparticipatie. Betrokkenheid bij en medewerking van ouders vindt Kinderij essentieel voor de kwaliteit van de opvang.

Samenwerking met ouders

Het beleid ten aanzien van de ouders is meer dan alleen het delen van de opvoedingsverantwoordelijkheid. Uiteraard neemt de afstemming van de zorg en het pedagogisch handelen een belangrijke plaats in. Ouders willen zich verzekerd weten van een plaats waar hun kind zich vooral beschermd, vertrouwd en plezierig voelt. De kwaliteit van de kinderopvangvoorziening, dan wel het welzijn van een kind tijdens de opvang is in sterke mate afhankelijk van de relatie tussen de ouders en de pedagogisch medewerkers.

In dit pedagogisch beleidsplan kan Kinderij alleen haar aandeel daarin beschrijven. Het hangt van het vertrouwen tussen de ouders en de medewerkers af, of ouders bereid zijn mededelingen te doen over de thuissituatie. Kinderen waarvan de ouder problemen heeft (bij voorbeeld: relationeel, financieel, medisch), zal de eventuele spanningen die dit met zich meebrengt, meenemen naar de kinderopvangvoorziening. Pedagogisch medewerkers die met dergelijke omstandigheden bekend zijn zullen dan alert zijn op een kind uit die thuissituatie.

Voorafgaand aan de plaatsing vindt uitgebreid overleg plaats tussen pedagogisch medewerkers en ouders over de waarden en normen die beide partijen in dit kader hanteren en waar de grenzen liggen van de wederzijdse aanpassing. Met de ouders vindt regelmatig overleg plaats over het welzijn van hun kind(eren). Zeker ook op het moment dat of de ouders of de pedagogisch medewerker zich zorgen maken over de ontwikkeling van het kind en eventueel doorverwijzing naar derden wenselijk is. Meer hierover las u ook al in hoofdstuk 4.

Bij het brengen en halen van de kinderen is er gelegenheid voor de pedagogisch medewerkers en de ouders om elkaar kort over het kind te informeren. Een goede uitwisseling over het kind is voor de pedagogisch medewerkers erg belangrijk.

De pedagogisch medewerker kan mede hierdoor het welzijn en gedrag van het kind afleiden. Een kind komt bij voorbeeld op maandagochtend na een weekend logeren anders binnen dan na een rustig weekend thuis. Ouders bepalen uiteraard zelf de grens met betrekking tot datgene dat zij aan de pedagogisch medewerker willen doorgeven. Aan de andere kant wil de pedagogisch medewerker graag dat de kwaliteit van de relatie met de ouders ertoe leidt dat ouders de pedagogisch medewerker inzicht willen geven in privé-omstandigheden die het functioneren van het kind op het kinderdagverblijf kunnen beïnvloeden. Vanuit een dergelijke open relatie is ook terugkoppeling van de ontwikkeling van het kind op het kinderdagverblijf naar de ouders gemakkelijker. Ouders kunnen de pedagogisch medewerker altijd advies geven en om advies vragen betreffende de verzorging en de opvoeding van hun kind.

De kinderopvangvoorziening heeft echter haar eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van het melden van bijzonderheden en/of het welzijn van het kind. De pedagogisch medewerker tracht op één lijn te komen met de ouders van een kind wat betreft waarden, normen en aanpak, door met de ouders regelmatig overleg te hebben. De frequentie van dit overleg is afhankelijk van hoe een kind het doet op het kinderdagverblijf.

De Oudercommissie, de Middenkader Oudercommissie en de Centrale Oudercommissie

In een werksoort als kinderopvang is een goede communicatie een eerste vereiste. Het belang van het kind is gebaat bij goed overleg tussen ouders en pedagogisch medewerkers. Voor het management is het van belang te weten hoe bepaalde beleidsvoorstellen op de ouders overkomen. Beleid dat gedragen wordt door alle geledingen heeft niet alleen een breed draagvlak, maar ook de meeste kans van slagen. Daarbij moet echter onderkend worden dat Kinderrij en ouders op enkele punten vanuit verschillende belangen zaken voorstaan. Het management ervaart vaak een spanning tussen enerzijds pedagogische belangen en anderzijds bedrijfseconomische belangen. Een goede communicatie biedt hierin mogelijkheden voor compromissen.

De communicatie tussen ouders en organisatie is onder meer geregeld middels de Oudercommissies, de Middenkader Oudercommissie en de Centrale Oudercommissie. De afspraken omtrent deze samenwerking staan beschreven in de reglementen Ouderparticipatie.

Nawoord

Zoals in het voorwoord reeds genoemd is, is dit pedagogisch beleidsplan het resultaat van een cyclisch en dynamisch proces. Inzichten in de ontwikkelings- en ontplooiingskansen van kinderen worden voortdurend bijgesteld. Een zekere mate van 'modegevoeligheid' is binnen pedagogische stromingen niet vreemd. Daarnaast zal de keuze van aanpak enigszins afhankelijk zijn van de pedagogisch medewerkers die daar uitvoering aan moeten geven.

De houding en vaardigheden van elke individuele pedagogisch medewerker geven de pedagogische uitgangspunten een persoonlijk karakter. Kinderopvang is ten slotte een werksoort in ontwikkeling. Dit pedagogisch plan zal een afgeleide moeten zijn van die ontwikkeling en daarop bijgesteld moeten kunnen worden, zonder dat daarbij de doelstelling en uitgangspunten worden losgelaten.

Gebruikte literatuur

- Inspelen op peuters, NIZW-uitgave, 2001;
- Kinderopvang in balans, de juiste verhouding tussen kwantiteit en kwaliteit, Beleidsplan sector kinderopvang SWR, december 2001;
- Kleine ontwikkelingspsychologie, Deel 1, Het jonge kind, Rita Kohnstamm;
- Pedagogisch beleid, sector Kinderopvang & Peuterspeelzalen Stichting Kinderij, 2001;
- Werkmap Pedagogische Verkenningen, Spectrum, 1999;
- Van wachtlijstorganisatie naar actieve verkooponderneming, Beleidsplan sector Kinderopvang SWR 2004 - 2006, mei 2004;
- Convenant Kwaliteit Kinderopvang, mei 2009

Bijlage 1 Ontwikkelingsfases en daarbij passende activiteiten

De ontwikkeling van baby's

Door een gunstige omgeving, een goed pedagogisch klimaat waarin de kinderen gestimuleerd worden en door goede observaties kunnen volwassenen de ontwikkeling van baby's positief beïnvloeden. Op een kinderdagverblijf worden voorwaarden gecreëerd om ook daadwerkelijk baby's de gelegenheid te bieden zich optimaal te ontwikkelen. Die ontwikkeling kan op de volgende wijze ingedeeld worden:

- **Motorische ontwikkeling**

Vanaf de geboorte krijgt een baby steeds meer beheersing over de spieren. Eerst zijn de bewegingen ongecoördineerd, later zijn de bewegingen gericht op een bepaald effect: beweging, geluid, iets pakken. Vooral het effect van een beweging prikkelt een baby tot verder proberen en onderzoeken. Trapezes en mobiles aan bedjes en boxen in het kinderdagverblijf zijn niet alleen spannend voor een baby om naar te kijken, maar nodigen de baby ook uit tot onderzoek. De baby oefent hiermee de coördinatie van zijn bewegingen en ontwikkelt hiermee steeds meer de fijne motoriek.

De leidsters spelen zelf ook actief in op de behoefte van de baby's door onder andere schootspelletjes en het aanbieden van allerlei materiaal. De leidsters zijn er alert op dat kinderen niet te lang en te vaak in dezelfde houding zitten.

- **Ontwikkeling van de zintuigen**

Baby's kunnen al vrij snel kleuren onderscheiden. Vooral grote contrasten nodigen een baby uit om te onderzoeken. De pedagogisch medewerker zorgt ervoor dat de baby niet met te veel prikkels wordt omringd, maar zullen kiezen voor afwisseling van prikkels. Het regelmatig wisselen van speeltjes voorkomt dat de baby uitgekeken raakt.

Baby's zijn gevoelig voor geluiden, vooral voor de menselijke stem. Met een rustige stem kunnen onrustige baby's gekalmeerd worden. Ook hier geldt dat door te veel geluid/ prikkels de ontwikkeling van het horen gestoord wordt. Oppakken, vasthouden, wiegen, strelen, enzovoort vindt een baby heerlijk en het is ook goed voor het welbevinden. Het speelgoed van de baby's wordt zorgvuldig uitgezocht, zodat de baby zich niet kan verwonden en door het onderzoek met de mond geen schadelijke stoffen binnenkrijgt.

- **Sociaal-emotionele ontwikkeling**

Vanaf de geboorte is een kind 'sociaal gericht'. Na een paar maanden herkent de baby een volwassene aan het gezicht, de geur, de stem en aan de manier waarop de baby vastgehouden wordt. De herkenning is merkbaar aan het lachen van de baby. Veel en nauw contact tussen de baby en zijn verzorgers is heel belangrijk. De baby moet antwoord krijgen op zijn pogingen om aandacht te trekken. Zo ontstaat een patroon van op elkaar reageren. Na een maand of acht gaat een baby zich zelfstandiger bewegen. Het kind wil dan ook dingen doen die het nog niet kan en verboden worden door de volwassene. Het kind gaat zich verzetten tegen mensen die het lichamelijk en mentaal de baas zijn (zie verder bij de ontwikkeling van de peuter). In een groep met meer baby's stimuleren de kinderen elkaar. Het contact tussen baby's kan op afstand zijn, zoals naar elkaar kijken, lachen en bewegingen maken, maar ook direct. Op het kinderdagverblijf worden twee baby's wel eens gedurende korte tijd samen in een box gelegd in het bijzijn van de groepsleiding.

- **Taalontwikkeling**

Naast woorden gebruikt de pedagogisch medewerker een heel scala aan signalen om haar bedoelingen duidelijk te maken. Tegelijkertijd let de pedagogisch medewerker goed op non-verbale signalen: glimlachjes, hoofdbewegingen, gelaatsuitdrukkingen. Voor baby's is deze non-verbale communicatie bijzonder belangrijk. Zij beschikken immers nog niet over woorden. Hun verlangen om te communiceren is er niet minder om.

Zeker in het eerste jaar gebruiken baby's hun lichaam om hun bedoelingen duidelijk te maken en om te reageren op de woorden en daden van anderen, bij voorbeeld door te huilen, te glim lachen, te fronsen enzovoort. Het oogcontact dat bij de geboorte begint, speelt een belangrijke rol bij het verwerven van taal. Het is goed om veel tegen de baby te praten bij de dagelijkse gang van zaken. Tegelijkertijd kun je in de brabbelperiode de geluiden van de baby ook stimuleren door op die geluiden in te gaan. Genoemde voorbeelden bevorderen de interactie tussen opvoeder en kind en zijn de eerste stappen op weg naar praten. Uit onderzoeken is gebleken dat baby's eerder op hoge tonen reageren dan op lage tonen. Vandaar dat vaak met een andere intonatie en op een hogere toonhoogte tegen baby's wordt gepraat. Op een gegeven moment krijgen baby's er plezier in te reiken naar voorwerpen

en personen en geven deze voorwerpen en personen een naam. Ouders en pedagogisch medewerkers informeren elkaar over de betekenis van nieuwe woordjes en gebaren van het kind.

- **Ontwikkeling van leren en denken (cognitieve ontwikkeling)**

Een baby leert door verkenning van de omgeving en door het effect van zijn handelingen.

Voorbeelden van die effecten zijn: reacties van belonen en afkeuren, boos worden als iets niet lukt, het onthouden van dingen (iets zoeken dat verstopt is), begrip van oorzaak en gevolg. Het kind gaat steeds meer experimenteren en oefent bepaalde handelingen eindeloos. Vanaf een jaar leert een kind simpele regels.

De ontwikkeling van peuters

Op de kinderdagverblijven van Kinderrij wordt onder peuters verstaan: kinderen in de leeftijdsgroep van anderhalf tot vier jaar. In dit pedagogisch beleidsplan wordt dan ook de ontwikkeling van peuters beschreven gedurende deze leeftijdsfase. Uiteraard geldt ook voor de peuters dat hen op het kinderdagverblijf optimale ontplooiingskansen worden geboden ten aanzien van de volgende ontwikkelingsaspecten:

- **Motorische ontwikkeling**

Voor kinderen is bewegen een heel belangrijk gegeven. Kinderen hebben plezier in bewegen en spelen vrijwel continu. Een goede motorische ontwikkeling levert voor het jonge kind een bijdrage aan de totale ontwikkeling. Belangrijk is dat kinderen veel buiten spelen en niet te vaak en te lang op een stoel zitten.

Bij een leeftijd van anderhalf jaar kunnen de meeste peuters al goed lopen. Met het lopen gaat de peuter een steeds groter gebied van zijn omgeving verkennen en zoekt in toenemende mate uitdaging. Loopfietsen, dieren en looptreinen, blokken en ballen worden interessant. Onder toezicht van de leiding mag de peuter op de klauterattributen, glijbaan, enzovoort. Later mag de peuter daar ook zonder begeleiding op en af.

De peuter heeft naarmate hij ouder wordt steeds meer de beheersing over zijn coördinatie en krijgt meer bedrevenheid in de fijne motoriek. Tijdens de creatieve activiteiten wordt juist op die fijne motoriek een beroep gedaan. Afhankelijk van de fase waarin de peuter zit, biedt de leiding gepaste materialen aan.

- **Ontwikkeling van de zintuigen**

Voor de hele periode op het kinderdagverblijf blijft lichamelijk contact voor het kind belangrijk; aanhalen, knuffelen, op schoot zitten, ze zijn er nooit 'te groot' voor. Verscheidenheid in het aanbod van activiteiten en materialen prikkelen ook het horen, zien en voelen.

Ten aanzien van het laatste aspect zijn zand, water, verf en klei onmisbare ontwikkelingsmaterialen. Buitenactiviteiten zijn voor de ontwikkeling van de zintuigen ook belangrijk: andere geluiden, geuren, materialen (gras, tegels) en dingen om te zien en te voelen (wind, regen, zon). In principe gaan de kinderen, baby's en peuters indien mogelijk elke dag naar buiten.

- **Sociaal-emotionele ontwikkeling**

Peuters in de leeftijd van rond anderhalf jaar hechten zich sterk aan enkele volwassenen. Daar voelen zij zich veilig bij. Het afscheid moeten nemen na het brengen op het dagverblijf kan dan gedurende een periode moeilijk zijn. Het kind moet dan opnieuw het vertrouwen krijgen dat de ouders hem echt weer komt ophalen. Ouders en de leiding maken rondom het afscheid nemen duidelijke afspraken. Een anderhalf jarige leert ook het 'mijn' en 'dijn' kennen. De peuter is snel opstandig en ongeduldig. De pedagogisch medewerker keurt dit gedrag niet af omdat dit noodzakelijk is om zichzelf te kunnen handhaven in een omgeving die steeds groter wordt. De pedagogisch medewerker stuurt dit gedrag, afhankelijk van de situatie, wel bij.

De behoefte aan spelen met andere kinderen wordt groter. Dit spelen ontwikkelt zich van 'naast elkaar spelen' naar 'samenspelen'. In het aanbod van de pedagogisch medewerker zal het begrip 'samen' een belangrijke rol spelen. Door de toenemende hoeveelheid indrukken die een twee- tot driejarige krijgt zijn angsten en nare dromen niet ongewoon, want peuters hebben een grote verbeeldingskracht. Met fantasie- en imitatiespel kunnen kinderen hun ervaringen en emoties verwerken. Hierbij kunnen verkleedkleden, (poppenkast-) poppen en andere attributen voor situatiespelen, goed van dienst zijn. Peuters stellen zich steeds onafhankelijker op en krijgen inzicht in oorzaak en gevolg en in verleden, heden en toekomst. Ze krijgen ook inzicht in wat wel en niet mag.

De gewetensvorming begint bij ongeveer drie jaar; het afkeuren van gedrag (in de vorm van time-out, boos kijken of iets dergelijks) en het belonen is voor de leiding een middel om het kind te helpen in zijn ontwikkeling en nooit een doel op zich. De pedagogisch medewerker helpt het kind in zijn ontwikkeling door duidelijk te zijn in het stellen van regels en grenzen. Ten aanzien van het afkeuren en belonen van gedrag zijn uitgangspunten geformuleerd. Deze uitgangspunten zijn opgenomen in de pedagogische werkplannen.

Grondregel is dat zoveel mogelijk wordt getracht negatief gedrag van een kind om te buigen tot acceptabel gedrag.

- **Taalontwikkeling**

Boekjes bekijken, voorlezen, vertellen en gesprekjes voeren, horen tot de dagelijkse bezigheden van de pedagogisch medewerker. Peuters leren zo nieuwe woorden, begrippen en zinnen formuleren. Hierbij geldt: niet krompraten met de kinderen, maar het goede voorbeeld geven. Baby's en peuters leren immers door middel van imitatie van de volwassene. De communicatie tussen de kinderen onderling is aanvankelijk met één- of tweewoorden zinnen. Vanaf ongeveer drie jaar kan de peuter verwoorden wat hij wil en kan woorden en daden op elkaar doen aansluiten. Tegen de tijd dat de peuter naar de basisschool gaat zal het voortdurend vragen naar het 'waarom' en het 'wanneer'; de peuter vraagt naar de betekenis van woorden en begrippen.

- **Ontwikkeling van leren en denken (cognitieve ontwikkeling)**

Voor kinderen is spelen leren. Spelsituaties en speelmaterialen bieden het kind een schat aan ervaringen die de basis zijn van al het leren in de toekomst. In het kinderdagverblijf wordt een kind begeleid in dit leren door een aanbod van activiteiten en materialen die passen bij zijn of haar leeftijd.

In pedagogische term en betekent dit aansluiting zoeken bij de gevoelige periode waarin een kind zit. Deze aansluiting impliceert tevens dat grenzen verlegd kunnen worden. De peuter leert door het spelen allerlei begrippen, zoals: ruimte, voor-achter-naast, kleuren, vormen, rond-vierkant, maten, groot-klein, hoog-laag, enzovoort. Het spelenderwijs benoemen van dergelijke begrippen door de pedagogisch medewerker begint al in een vroeg stadium. Een peuter vraagt naar het hoe en waarom van dingen. Een peuter heeft nog een concreet denkniveau, het abstracte denken ontwikkelt zich vanaf ongeveer vijf jaar.

- **Creatieve ontwikkeling**

De pedagogisch medewerker stimuleert de creatieve ontwikkeling door het aanbieden van allerlei soorten materialen (water, zand, verf, klei, verkleedkleren en schmink) en activiteiten (muziek, dans en drama).

Voor het kleine kind is het omgaan met materialen een onderzoekende bezigheid. Het leert er de mogelijkheden en de eigenschappen van kennen waarbij het resultaat nog niet belangrijk is. Creatief zijn kan op vele manieren, bijvoorbeeld door te vertellen en door fantasieconstructie spelen. Het is belangrijk kinderen hierbij gewaardeerd worden en zoveel mogelijk de ruimte krijgen voor hun eigen inbreng.

- **Ontwikkeling identiteit**

Geleidelijk aan wordt het kind zich er van bewust dat het een persoon is, dat verschilt van ieder ander. Door het kind positief te benaderen bevordert de pedagogisch medewerker het zelfvertrouwen van het kind. Er wordt aandacht besteed aan de persoonlijke verhalen en het kind wordt gestimuleerd zich te uiten en eigen keuzes te maken. De pedagogisch medewerker waardeert onderlinge verschillen tussen de kinderen in bijvoorbeeld voorkeur voor activiteiten, tempo en spontaniteit. Daarnaast stimuleert groepsleiding het identiteitsbesef ook door bijvoorbeeld regelmatig opnoemen van namen en achternamen of door te geven van eigen plekjes of spullen.

- **Zelfredzaamheid**

De pedagogisch medewerker moedigt het kind aan tot zelfstandigheid en zelfredzaamheid. Dat wat het kind kan, mag het in principe ook zelf proberen. Groepsleiding zorgt er wel voor dat het kind dit op een veilige manier doet en niet teveel mislukkingen ervaart.

De pedagogisch medewerker geeft de kinderen af en toe opdrachten en taken, bijvoorbeeld het opruimen van speelgoed. De opdrachten worden voor het kind duidelijk en overzichtelijk gehouden.